

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія»

загальний обов'язковий освітній компонент

за освітньо-професійною програмою - «Техногенно-екологічна безпека»
назва освітньої програми

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
найменування освітнього ступеня

у галузі знань 18 "Виробництво та технології"
код та найменування галузі знань

за спеціальністю 183 "Технології захисту навколишнього середовища"
код та найменування спеціальності

мова навчання українська

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на 2023-2024
навчальний рік.

Протокол від «30» серпня 2023 року
№ 2

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Філософія»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Філософія» сприяє: формуванню мислення на рівні, відповідному до вимог вищої університетської освіти; розвитку ерудиції; формуванню волі до культури; розумінню сутності речей, упізнаванню закономірностей в різноманітті реальних явищ; опрацюванню ідей та положень для оволодіння навичками аналізу й аргументації; чіткому формуванню та викладанню думки.

В результаті вивчення навчальної дисципліни передбачається розвиток у здобувачів вищої освіти логічного мислення, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в повсякденному і професійному полі буття; формування світогляду, що базується на аксіологічних пріоритетах.

Філософія – основна з навчальних дисциплін, скерованих до розвитку особистості. Її особливість полягає в академічній діяльності, яка націлює на самостійне мислення та передбачає наукові дискусії.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Юрченко Любов Іванівна, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор філософських наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кафедра СіГД, кабінет № 413. Робочий номер телефону – 707-34-78
E-mail	7733153@ukr.net
Наукові інтереси	- соціальна філософія; - особливості сучасного етапу розвитку свідомості; - філософська антропологія; - філософія екології
Професійні здібності	професійні знання і досвід роботи в студентських аудиторіях в процесі викладання гуманітарних дисциплін;
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Підготовка та публікація наукових статей, тез, патентних розробок, участь у виконанні науково-дослідної кафедральної роботи.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Філософія» проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щосереди з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 413 або он-лайн. В разі додаткової потреби здобувача в консультації, час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування здатності грамотно мислити, аналізувати явища і процеси об'єктивної та суб'єктивної реальності, усвідомлено й аргументовано висловлювати власну світоглядну позицію.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна, вечірня)
Статус дисципліни	загальна обов'язкова
Рік підготовки	Перший
Семестр	2
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	22
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	24
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	44
- індивідуальні самостійні реферативні завдання (науково-дослідні)(годин)	індивідуальні самостійні реферативні завдання за рахунок самостійної роботи(25)
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання отримані у шкільному курсі «Історія України», «Людина і світ», а також отримані знання з дисципліни «Історія та культура України».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екологічна безпека», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Знати сучасні теорії, підходи, принципи екологічної політики, фундаментальні положення з біології, хімії, фізики, математики, біотехнології та фахових і прикладних інженерно-технологічних дисциплін для моделювання та вирішення конкретних природозахисних задач у виробничій сфері.	ПР01
Обґрунтовувати природозахисні технології, базуючись на розумінні механізмів впливу людини на навколишнє середовище і процесів, що відбуваються у ньому.	ПР04
Обґрунтовувати та застосовувати природні та штучні системи і процеси в основі природозахисних технологій відповідно екологічного імперативу та концепції сталого розвитку.	ПР06

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	ЗК
Здатність до абстрактного та аналітичного мислення, узагальнень, аналізу та синтезу	ЗК01
Здатність приймати обґрунтовані рішення	ЗК05
Прагнення до збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства	ЗК07
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ЗК08
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	ЗК09

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1.ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ.

Тема 1.1. Світогляд. Філософія сучасності, гендера.

Філософія – найвище досягнення людського розуму. Специфіка філософського теоретизування у вимірі навчально-виховного процесу.

Тема 1.2.Проблема буття в філософії.

Буття як категорія і як процес. Онтологія. Ключові поняття онтології – дух і матерія. Основне питання філософії. Генеза категорії буття, її світоглядний зміст і розвиток. Буття і небуття. Буття і забуття.

Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток.

Рух як категорія філософії. Рух – становлення – розвиток. Поняття саморозвитку. Уявлення про «своє інше» та інобуття.

Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість.

Проблема походження свідомості. Психофізична апорія. Становлення філософії свідомості: космічна метафора; образ божественного розуму; стихійний матеріалізм у Просвітництві; панлогізм Г. Гегеля; феноменологія свідомості.

Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення.

Поняття мислення. Дорефлексивні форми відтворення дійсності (відчуття, сприймання, образ, уявлення) і понятійне мислення.

Мова і її онтологічна роль щодо мислення. Різновиди мов: вербальні й невербальні, природні та штучні. Розвиток штучних мов у віртуальному середовищі.

Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії.

Пізнання як предмет філософського аналізу. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Знання як понятійна представленість об'єкта в суб'єкті. Зв'язок пізнання та практики. Проблема пізнаваності світу. Гностичний оптимізм, скептицизм та агностицизм.

МОДУЛЬ 2.ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ.

Тема 2.1.Людина у філософії. Сенс життя та свобода.

Проблема походження людини. Самопізнання людини в історії думки. Міфологічна людина. Філософсько-теоретичні вчення античності. Християнський образ людини. Антропоцентрична парадигма Нового часу: розум та духовність як прерогатива людини.

Тема 2.2.Соціальні відносини. Суспільство. Особистість.

Поняття суспільства. Соціальні відносини. Розподіл праці і соціальна структура суспільства: соціальні верстви – стани, класи, страти.

Тема 2.3. Цивілізація, глобальні проблеми сучасності. Еволюція та гендерні особливості взаємодії людини і природи

Традиційне, індустріальне постіндустріальне суспільство. Глобальна комунікація, її культурне значення і політико-економічна спрямованість.

Зміна образу природи в європейській філософії та культурі, тенденції

його фемінізації, й перспективи розвитку екологічного фемінізму. Контекстуальна взаємозумовленість національної, екологічної та гендерної ідентичностей.

Тема 2.4. Наука, техніка, природа в сучасному світі.

Глобальний континуум сучасної цивілізації. Космополітизм і геополітика. Наука як домінуючий світогляд та інститут із виробництва знань. Відносини «людина – техніка – природа» як основа історичної типології прогресу.

Тема 2.5. Культура як людська реальність.

Культура як реальність людини. Практичне та символічне освоєння дійсності, їх інтеграція в культурі. Діяльність – творчість – гра. Творчість – квінтесенція культури. Ігрова концепція культури. Форми буття культури: мораль, релігія, мистецтво.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостій на робота	модульна контрольна робота
2- й семестр							
Модуль 1. Основи теоретичної філософії							
Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд	8	2	2	-	-	4	
Тема 1.2. Проблема буття в філософії	8	2	2	-	-	4	
Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток	8	2	2	-	-	4	
Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість	8	2	2	-	-	4	
Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення.	8	2	2	-	-	4	
Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії	6	2	2	-	-	2	

Підсумкова модульна (контрольна) робота	2		2				
Разом за модулем 1	48	12	14			22	48
2- й семестр							
Модуль 2. Основи практичної філософії							
Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода	8	2	2	-	-	4	
Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість	8	2	2	-	-	4	
Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності	8	2	2	-	-	4	
Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі	8	2	2	-	-	4	
Тема 2.5. Культура як людська реальність	8	2	-	-	-	6	
Підсумкова модульна (контрольна) робота	2		2				
Разом за модулем 2	42	10	10			22	42
Разом	90	22	24			44	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Світогляд. Філософія сучасності, гендера.	2
2.	Проблема буття в філософії	2
3.	Філософське вчення про розвиток	2
4.	Матеріальне й ідеальне. Свідомість	2
5.	Мислення та мова. Логічні форми мислення	2
6.	Пізнання. Істина як категорія філософії. МК-1	2

7	Підсумкова модульна (контрольна) робота	2
7.	Людина у філософії. Сенс життя та свобода	2
8.	Соціальні відносини. Суспільство. Особистість	2
9.	Цивілізація еволюція та гендерні особливості взаємодії людини і природи	2
10.	Наука і техніка в сучасному світі	2
11.	Підсумкова модульна (контрольна) робота)	2
	Разом	24

**Теми практичних занять (не передбачені)
Теми лабораторних занять (не передбачені)**

Індивідуальні завдання (орієнтовна тематика індивідуальних завдань):

З навчальної дисципліни «Філософія» виконання індивідуальних завдань здобувачами вищої освіти передбачено у формі рефератів. Тематика рефератів повинна мати соціально-гуманітарну спрямованість із ознаками актуальності та своєчасності. Окрім запропонованих тем, здобувач може обрати іншу, погоджену з викладачем. Відпрацьоване індивідуальне завдання є елементом допуску до підсумкового контролю.

1. Філософія як наука про світогляд.
2. Специфіка філософського пізнання; гносеологічний аспект філософії.
3. Феномен єдності простору і часу в природничому пізнанні
4. Діалектична тріада Г.Гегеля
5. Предметна сфера діалектичного дискурсу К.Маркса
6. Розум як еволюційний набуток людства
7. Поняття про ноосферу у В.Вернадського
8. Штучні мови як набуток цивілізації
9. Логіка і мова
10. Закони правильного мислення
11. Взаємозв'язок суб'єкта й об'єкта пізнання у вченні І.Канта
12. Знання і віра: розбіжність і взаємозумовленість
13. Релігійна, біологічна, екзистенціально-філософська інтерпретація людини
14. Людина як самодіяльність. Діяльність, творчість, гра
15. Смысл життя та щастя людини
16. Тема символічного безсмертя в культурі
17. Філософські концепції волі
18. Типи соціальних відносин
19. Поняття свободи, його інтерпретації
20. Вибір і відповідальність
21. Проблема свободи та цивілізація
22. Індустріальне суспільство
23. Виникнення течій християнства.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є:

- доповіді на семінарських заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- відпрацювання тестового контролю;
- модульні контрольні роботи;
- виконання індивідуальних самостійних реферативних завдань (виконаних за методичними вказівками викладача);
- екзамен (відповідно до запитань та завдань екзаменаційних білетів).

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль може проводитися у формі:

- усного опитування – застосовується під час проведення усіх видів навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;

- письмового експрес-контролю – проводиться з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти за попередні заняття;

- тестового контролю – проводиться після завершення вивчення здобувачами вищої освіти матеріалу певної теми;

- комбінованої форми контролю - поєднання під час проведення навчальних занять опитування та експрес контролю або тестового контролю з метою максимального охоплення кількості залучених до контролю здобувачів вищої освіти і більш якісної перевірки рівня засвоєння ними знань.

Модульний контроль – є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачами вищої освіти модульного контрольного завдання. Під час вивчення дисципліни «Філософія» проводиться два модульних контролю для здобувачів денної форми навчання та один для здобувачів заочної форми навчання.

Підсумкова оцінка за вивчений модуль визначається як сума поточних оцінок (балів) за вивченим модулем. Оцінювання кожного модуля необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля була як за обов'язкові види робіт так і за допоміжні завдання (активність та успішність здобувачів вищої освіти під час проведення семінарів, презентацій тощо).

Підсумковий контроль проводиться у формі: іспиту

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- *екзамен*

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	семінарські заняття	6	3	18
	модульний контроль	1	10	10
Разом за модуль 1				28
Модуль 2	семінарські заняття	4	3	12
	модульний контроль	1	10	10
Разом за модуль 2				22
Разом за поточний контроль				50
Індивідуальна самостійна реферативна робота				20
II. Підсумковий контроль (екзамен)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми освітнього процесу: поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за самостійну роботу; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, виконання досліджень, підготовку наукових публікацій тощо.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарському занятті:

3 бали – здобувач вищої освіти вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, приймає участь в дискусії;

2 бали – здобувач вищої освіти добре орієнтується у специфіці вивченої теми, аналізує факти.

1 бали – здобувач вищої освіти орієнтується в окремих аспектах

обговорюваної тематики;

0 балів – здобувач вищої освіти не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

10 балів – вірно надано відповіді на два питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – у цілому розкриті два питання, але недостатньо обґрунтуванні відповіді, допущені незначні помилки;

6-7 балів – надано відповіді на два питання, проте відповіді не повні і з допущенням помилок;

4-5 балів – надано відповіді на одне чи два питання, проте відповіді поверхові і мають значні помилки

1-3 бали – надано відповідь на одне питання з допущенням помилок;

0 балів – відповідь відсутня.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення підсумкового семінарського заняття у межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з двох питань. У відповіді на поставлені питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Контрольні роботи №1 та №2 з навчальної дисципліни «Філософія» мають містити письмове розкриття змісту варіантів теоретичних питань і прикладних завдань. Для кожного здобувача вищої освіти надається індивідуальний варіант контрольної роботи. Оцінки за виконану роботу виставляються викладачем протягом тижня, наступного за днем виконання роботи.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної реферативної роботи здобувачів вищої освіти

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача вищої освіти, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно здійснити поглиблене вивчення теми з рекомендованих за програмою курсу, підготувати доповідь і захистити її на семінарському занятті. Результати роботи можуть бути оформлені у вигляді есе, реферату.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної реферативної роботиздобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів):

20-18 балів – тему розкрито в повному обсязі, всі положення обґрунтовані, є самотійні судження;

17-14 балів – тему розкрито вичерпно, положення обґрунтовані, матеріал повністю взято з літератури;

13-9 балів – тему розкрито в основному, визначення та аргументація взяті з конспекту та основної навчальної літератури;

8-6 балів – тему розкрито не повністю, матеріал повторює положення з лекції, приклади знайдені самотійно та інтерпретовані правильно;

5-4 бали – тему розкрито недостатньо та поверхнево, матеріал повторює положення лекції, приклади з лекції, розуміння недостатньо чітко;

3-1 бал – тему розкрито фрагментарно, приклади не наведені, або не є достатньо зрозумілими здобувачеві;

0 балів – завдання, передбачене на індивідуальну самотійну роботу, здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень, логічність, самотійність мислення, впевненість, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, унікальність, уміння представити матеріал.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

(30-25балів) – в повному обсязі здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

(24-20 бали) – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

(19-14 балів) – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

(13-5 балів) – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

(4-1 бал) – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

(0 балів) – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпно та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни.

Перелік питань для підготовки до екзамену

1. Поняття світогляду.
2. Міфологія як світогляд.
3. Релігійний світогляд.
4. Філософія як раціональна форма світогляду.
5. Філософський метод.
6. Історичні типи філософування.
7. Категорія буття в філософії.
8. Філософська категорія матерії.
9. Простір та час як категорії філософії.
10. Закон єдності й боротьби протилежностей у діалектиці.
11. Закон переходу кількісних змін у якісні в діалектиці.
12. Закон заперечення заперечення.
13. Синергетична концепція розвитку.
14. Поняття об'єктивної та суб'єктивної реальності.
15. Матеріальне та ідеальне.
16. Психофізична проблема.
17. Проблема походження свідомості.
18. Свідомість та діяльність.
19. Знак і значення.
20. Свідомість та самосвідомість.
21. Мислення і нерелективні форми відтворення реальності: чуття, сприйняття, уявлення.
22. Різновиди мов. Природні та штучні мови.
23. Діяльна сутність мислення.
24. Принципи правильного мислення.
25. Закон тотожності в логіці.
26. Закон несуперечності в логіці.
27. Закон виключеного третього в логіці.
28. Закон достатньої підстави.
29. Поняття як логічна форма.
30. Судження. Типи суджень.
31. Умовивід. Індуктивний та дедуктивний умовиводи.
32. Категоричний силогізм.
33. Доведення і спростування.
34. Суб'єкт і об'єкт пізнання.

35. Знання і віра.
36. Проблема істини.
37. Істина та заблудження.
38. Критерії істинності знання.
39. Агностицизм і скептицизм.
40. Наукові методи пізнання.
41. Емпіричне та теоретичне знання.
42. Етапи наукового пізнання.
43. Наука як система знання.
44. Біологічне та соціальне як чинники людськості.
45. Теорія антропосоціогенезу.
46. Людина як самодіяльність.
47. Проблема сенсу життя людини.
48. Поняття свободи і його інтерпретації.
49. Свобода «від» і свобода «для».
50. Поняття суспільства
51. Сутність соціальних відносин.
52. Людські спільності, їх різновиди.
53. Поняття суспільного виробництва
54. Типи прогресу.
55. Соціальна структура суспільства.
56. Поняття особистості.
57. Соціалізація і інтеріоризація особистості.
58. Свобода особистості та відповідальність.
59. Поняття цивілізації.
60. Розвиток системи «людина – техніка».
61. Доіндустріальні цивілізації (традиційні суспільства).
62. Людина у традиційному суспільстві.
63. Індустріальне суспільство.
64. Основні характеристики постіндустріального суспільства.
65. Людина в постіндустріальному суспільстві.
66. Цивілізаційний процес і проблема глобалізації.
67. Проблема відносин Заходу і Сходу, економічно розвинених і відсталих країн.
68. Сучасна всесвітня демографічна проблема.
69. Цивілізація і екологія.
70. Проблема війни і миру в сучасних умовах.
71. Цивілізація і проблема людського здоров'я.
72. Сучасна цивілізація і ноосфера.
73. Культура як система цінностей.
74. Гуманістичний зміст культури.
75. Глобалізація соціокультурного процесу.
76. Релігія як культурно-історичне явище.
77. Мораль як засіб регулювання людських відношень.
78. Конкретно-історичний зміст моралі.

79. Мистецтво як культурний феномен.

80. Види художньої творчості.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.

3. Неприпустимість користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття без дозволу науково-педагогічного працівника.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. Здобувачі вищої освіти повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Освітньо-професійна програма «Техногенно-екологічна безпека» за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища» галузі знань 18 «Виробництво та технології». Рівень вищої освіти – перший. Ступінь – бакалавр / С.С. Душкін (керівник проектної групи), В.А. Андронов, В.Ю. Колосков та ін. – Х.: НУЦЗ України, 2023. – 31 с. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/osvitnya_diyalnosti/osvitni_programi/2023/183_TEB_bak23.pdf
2. Закон «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
4. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти / авт. кол.; за ред. О.В. Рябініної, Л.І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286с.
<http://reposit.sc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12924/3/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%281%29.pdf>
5. Юрченко Л.І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки: Монографія / Л.І. Юрченко. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2008. – 296 с.
6. Данильян О.Г. Філософія: Підручник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. Харків: Право, 2018. 328 с.
7. Губернський Л.В. Філософія. Навч. посібник. Київ.: Вікар, 2016. 247 с.
8. Кремень В.Г. Філософія: Логос, Софія, Розум. Підручник. Київ: Книга,

2017. 315 с.
9. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Київ : “Каравела”, 2005(8). 426 с.
  10. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: навч. посібник. Київ: Інкос, 2016. 214 с.
  11. Філософія. Курс лекцій: Навч. посібник / Бичко І.В., Табачковський В.Г., Горак Г.І. та ін. Київ: Либідь, 2009. 374 с.
  12. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов та ін. Київ: Либідь, 2013. 281 с.
  13. Філософія: Природа, проблематика, класичні розділи. Навч. посібник. За ред. Г.І. Волинки. Київ : професіонал, 2019. 195 с.
  14. Буслинський В.А. Історія філософії: навч. посібник. Київ, 2020. 312 с.
  15. Практикум з філософії: навч. посібник / за ред. В.Л. Петрушенка. Київ, 2018. 289 с.
  16. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань. навч. посібник. Київ, 2018. 412 с.
  17. Білодід Ю.М. Філософія. Український світоглядний акцент. навч. посібник. Київ: Кондор, 2007. 418 с.
  18. Бойченко І.В. Філософія історії: підручник. Київ, 2000. 211 с.
  19. Волинка Г.І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті. навч. посібник. Київ: Вища освіта, 2017. 327 с.
  20. Вільчинський Ю. Вільчинська С. та ін. Розвиток філософської думки в Україні. Львів: Каравела, 2015. 217 с.
  21. Гусев В. Західна філософія Нового часу. Київ, 2000. 128 с.
  22. Історія філософії України: Хрестоматія. Київ, 1993. 583 с.
  23. Пітч Р. Найголовніші елементи філософії П.Д. Юркевича // Філософ. і соціолог. думка , 2020, № 9. С.11-20.

Періодичні видання **Фахові журнали**

1. Філософська думка.
2. Філософські перипетії. Вісник Харківського Національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Філософія.
3. Практична філософія.
4. Мультиверсум. Філософський альманах.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт НУЦЗУ <https://nuczu.edu.ua/ukr/>. Режим доступу: <http://psi.nuczu.edu.ua/uk/navchalnyi-kontent-dlia-dystantsiinoho-navchannia>
2. <http://www.social.org.ua/>
3. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник:

Доцент кафедри

соціальних і гуманітарних дисциплін
доктор філософських наук, професор

 Любов ЮРЧЕНКО